

PRACE NAUKOWE

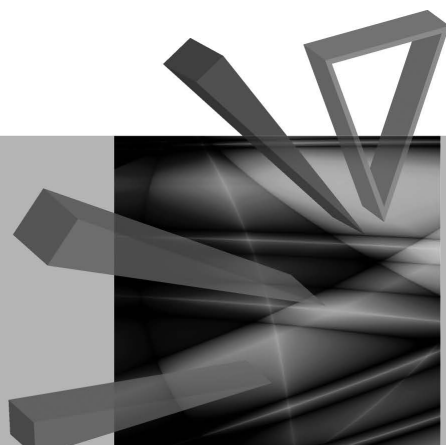
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

269

Dziś i jutro polityki spójności w Unii Europejskiej

Redaktorzy naukowi

Ewa Pancer-Cybulska

Ewa Szostak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Urszula Kalina-Prasznic, Marek Kozak, Barbara Kryk, Kazimierz Pająk,

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Marcin Orszulak

Łamanie: Comp-rajt

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-282-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Tatyana Andreeva: Present taxation policy in Latvia	11
Iwo Augustyński: Wpływ globalnego kryzysu finansowego na strukturę zadłużenia europejskich korporacji	23
Krzysztof Biegun: Realizacja antycyklicznej funkcji polityki budżetowej w Polsce w kontekście przygotowań do członkostwa w strefie euro	34
Jan Borowiec: Wpływ kryzysu gospodarczego i finansowego na spójność gospodarczą i społeczną Unii Europejskiej	47
Jarosław Czaja: Ograniczenia wzrostu emisji obligacji korporacyjnych na obszarze Eurolandu	58
Mariusz Czupich, Aranka Ignasiak-Szulc: Wybrane aspekty wzrostu innowacyjności regionu w opinii mieszkańców województw kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego	70
Marek A. Dąbrowski: Źródła wahań realnych kursów walutowych na Litwie, Łotwie i w Polsce w kontekście kryzysu gospodarczego	82
Aneta Jarosz-Angowska: Struktura działalności gospodarczej a konkurencyjność regionu	97
Wojciech Kosiedowski, Maria Kola-Bezka, Saulius Stanaitis: Przedsiębiorczość w regionach wschodniego pogranicza UE. Wybrane wyniki międzynarodowego badania ankietowego	107
Ewa Małuszyńska: Problemy definiowania oraz szacowania wielkości delokalizacji	121
Adam Pawlewicz, Piotr Szamrowski: Perspektywy funkcjonowania osi LEADER w nowym okresie programowania 2014-2020	133
Marzena Piotrowska-Trybull, Aranka Ignasiak-Szulc: Rola jednostki wojskowej w rozwoju społeczno-gospodarczym gmin w świetle badań ankietowych	144
Mariusz Ratajczak: Zreformowana polityka spójności i jej związek z priorytetami odnowionej Strategii Lizbońskiej	158
Adam Roznoch: Podstawowe problemy polityki spójności w Unii Europejskiej po roku 2013	169
Monika Słupińska, Mariusz Wypych: Realizacja zasady partnerstwa na rzecz rozwoju kapitału ludzkiego na poziomie regionu	197
Artur Szmaciarski: Rola polityki spójności w realizacji strategii Europa 2020.....	212
Zhanna Tsaurkubule, Alevtina Vishnevskaya: Economic trends analysis of Latvia in EU cohesion policy conditions	223

Piotr Zapalowicz: Krytyka polityki spójności z punktu widzenia teorii monetaryzmu	231
Andrzej Żuk: Ukierunkowane terytorialnie zintegrowane podejście do rozwoju Unii Europejskiej w kontekście roli polityki spójności do 2020 r.	241

Summaries

Tatyana Andreeva: Aktualna polityka podatkowa Łotwy	22
Iwo Augustyński: The effects of the financial crisis on EU corporate debt structure	33
Krzysztof Biegun: The implementation of anticyclical fiscal policy in Poland in the context of preparations for membership in the euro area	46
Jan Borowiec: The impact of economic and financial crisis on economic and social cohesion of the European Union	57
Jarosław Czaja: Limitation of corporate bond issues increase in the Eurozone	69
Mariusz Czupich, Aranka Ignasiak-Szulc: Selected aspects of innovativeness improvement in the opinion of the inhabitants of Kujawsko-Pomorskie and Warmińsko-Mazurskie voivodeships	81
Marek A. Dąbrowski: Sources of fluctuations in real exchange rates in Lithuania, Latvia and Poland in the context of the global financial crisis	96
Aneta Jarosz-Angowska: Structure of economic activity and region competitiveness	106
Wojciech Kosiedowski, Maria Kola-Bezka, Saulius Stanaitis: Entrepreneurship in eastern borderlands of the European Union. Selected results of an international survey	120
Ewa Maluszyńska: Problems of defining and estimating the size of relocation	132
Adam Pawlewicz, Piotr Szamrowski: The perspectives of LEADER axis functioning in the new programming period 2014-2020	143
Marzena Piotrowska-Trybull, Aranka Ignasiak-Szulc: Role of military units in social and economic development of communes according to questionnaire research	157
Mariusz Ratajczak: The reformed cohesion policy and its relationship with the priorities of the renewed Lisbon Strategy	168
Adam Roznoch: Basic problems of cohesion policy in the European Union after 2013	196
Monika Słupińska, Mariusz Wypych: Implementation of the partnership principle within human capital development policies at the regional level	211
Artur Szmaciarski: The role of cohesion policy in the realization of Europe 2020 strategy	221

Zhanna Tsaarkubule, Alevtina Vishnevskaya: Analiza tendencji w gospodarce Łotwy w warunkach polityki spójności Unii Europejskiej	230
Piotr Zapalowicz: Criticism of the cohesion policy from the point of view of monetarism	240
Andrzej Żuk: Place based integrated approach to development of the European Union in the context of the role of the cohesion policy up to 2020	248

Aneta Jarosz-Angowska

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ A KONKURENCYJNOŚĆ REGIONU

Streszczenie: Głównym celem opracowania jest analiza i ocena struktury działalności gospodarczej jako jednego z najważniejszych czynników konkurencyjności regionalnej. Cel ten zrealizowany został poprzez charakterystykę w układzie regionalnym na poziomie województwa wskaźników struktury pracujących według sektorów, struktury wartości dodanej brutto według sektorów oraz analizę wartości dodanej brutto na jednego pracującego według sektorów.

Słowa kluczowe: konkurencyjność regionu, struktura wartości dodanej brutto.

1. Wstęp

Narodowy Plan Rozwoju definiuje konkurencyjność regionu jako zespół cech decydujących o atrakcyjności regionu z punktu widzenia lokowania inwestycji lub jako miejsca zamieszkania, także jako wyraz przewagi technologicznej lub niższych cen produktów i usług wytwarzanych w regionie w porównaniu z innymi regionami¹. Według Z. Strzeleckiego konkurencyjność regionu można uznać za pewien proces, w którego efekcie region uzyskuje określony stan, czyli dominację konkurencyjną umożliwiającą rozwój regionu². Konkurencyjność regionalna może być też definiowana za M. Klamut jako długookresowa umiejętność regionu kreowania nowoczesnych struktur gospodarczych, przynoszących coraz większą wartość dodaną i coraz efektywniejsze wykorzystywanie szans rozwojowych³. Istnieje stosunkowo duża różnorodność klasyfikacji czynników konkurencyjności regionów⁴. Strukturę gospodarczą, jako jeden z atutów determinujących konkurencyjność regionu, wymienia A. Klasik, powołując się na de-

¹ *Projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013*, Warszawa 2005, s. 210.

² Z. Strzelecki, *Gospodarka regionalna i lokalna*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 23.

³ M. Klamut (red.), *Konkurencyjność regionów*, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 1999, s. 59.

⁴ J. Chądzyński i in., *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2007, s. 114-116.

finicję Komisji Europejskiej⁵. B. Winiarski kładzie nacisk na rozwiniętą i zróżnicowaną strukturę gospodarki jako czynnik konkurencyjności regionu⁶. I. Pietrzyk określa, za Komisją Europejską, nowoczesną strukturę działalności gospodarczej jako jeden z czynników wyjaśniających zróżnicowanie PKB *per capita* między regionami, wskazując, że w regionach najbogatszych zatrudnienie jest skoncentrowane w usługach rynkowych i przemyśle przetwórczym⁷.

W latach trzydziestych XX wieku powstał jeden z pierwszych modeli rozwoju gospodarczego – tzw. model trzech sektorów Allana G.B. Fishera oraz Colina Clarka⁸. Model ten wyjaśnia ścieżki rozwoju gospodarczego, jakimi podążają wszystkie gospodarki narodowe. Zgodnie z tym modelem, rozwój ekonomiczny podzielony jest na trzy etapy. Pierwszy etap to okres przedprzemysłowy, w którym dominuje zatrudnienie i produkcja w sektorze pierwszym (rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo). Po nim następuje etap przemysłowy, w którym dominuje zatrudnienie i produkcja w sektorze drugim (przemysł i budownictwo). Ostatni etap, poprzemysłowy, z powodu serwicyzacji gospodarki charakteryzuje się przewagą zatrudnienia i produkcji w sektorze trzecim (np. usługi: w nauce, technice, oświacie, bankowości, ubezpieczeniach, sądownictwie). Już u schyłku ery industrialnej zaczęto wyróżniać czwarty etap – gospodarkę opartą na wiedzy. Jest to taka gospodarka, która cechuje się szybkim rozwojem dziedzin związanych z przetwarzaniem informacji i rozwojem nauki, głównie gałęzi przemysłu zaliczanych do tzw. wysokiej techniki, a także technik i usług społeczeństwa informacyjnego⁹.

W oparciu o powyższe teorie w opracowaniu zweryfikowana zostanie następująca hipoteza badawcza: niekorzystna struktura gospodarcza z dużym udziałem rolnictwa i przemysłu, występująca w regionach najuboższych, przyczynia się do pogłębiania różnic w rozwoju. Najpełniejszym miernikiem rozwoju jest poziom PKB *per capita*. W pierwszej części opracowania dokonano analizy zróżnicowania tego wskaźnika w układzie regionalnym na poziomie NUTS 2. Następnie poddano ocenie struktury działalności gospodarczej z uwzględnieniem wydajności siły roboczej i stopy zatrudnienia. Analiza przeprowadzona została dla lat 2001 i 2009.

⁵ *En Empirical Assessment of Factors Shaping Regional Competitiveness in Problem Regions, Commission of the European Communities, Brussels-Luxembourg 1990, s. 38, za: A. Klasik, Strategia konkurencyjna regionu, [w:] A. Klasik, Z. Ziolo (red.), Problemy transformacji struktur regionalnych i konkurencyjność regionów w procesie integracji europejskiej, Wyd. Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2002, s. 28.*

⁶ Winiarski B., *Czynniki konkurencyjności regionów*, [w:] M. Klamut (red.), wyd. cyt., s. 51.

⁷ I. Pietrzyk, *Konkurencyjność regionów w ujęciu Komisji Europejskiej*, [w:] M. Klamut, L. Cybulski (red.), *Polityka regionalna i jej rola w podnoszeniu konkurencyjności regionów*, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2000, s. 23.

⁸ Noga M., *Makroekonomia*, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2000, s. 56-58.

⁹ *Projekt...*, s. 207.

2. Ocena stopnia spójności regionów Polski w latach 2001 i 2009

W ostatnich latach stopniowo narasta zróżnicowanie poziomu rozwoju regionalnego. Zjawisko to jest efektem szybkiej poprawy sytuacji regionów związanych z największymi aglomeracjami miejskimi przy jednoczesnym wolnym rozwoju tych obszarów,

Tabela 1. Charakterystyka produktu krajowego brutto według województw

Województwo	Lata	PKB ogółem				PKB na 1 mieszkańca			
		(w mln zł)	lokata	Struktura	2009/2001 (w %)	(w zł)	lokata	Polska = 100	2009/2001 (w %)
Polska	2001	760 595	x	100		19 884	x	100	
	2009	1 343 366	x	100	177	35 210	x	100	177
Dolnośląskie	2001	59 319,9	4	7,8		21 193	3	104	
	2009	110 448	4	8,2	186	38 395	2	109	181
Kujawsko-pomorskie	2001	37 576	8	4,9		18 169	7	91,4	
	2009	61 721	8	4,6	164	29 834	10	84,7	164
Lubelskie	2001	31 053,5	10	4,1		14 087	16	70,8	
	2009	51 082	10	3,8	164	23 651	16	67,2	168
Lubuskie	2001	18 034,1	15	2,4		17 875	9	89,9	
	2009	30 358	15	2,3	168	30 068	9	85,4	168
Łódzkie	2001	47 081,6	6	6,2		17 952	8	90,3	
	2009	81 869	6	6,1	174	32 162	6	91,3	179
Małopolskie	2001	54 739,2	5	7,2		16 965	10	85,3	
	2009	99 509	5	7,4	182	30 220	8	85,8	178
Mazowieckie	2001	154 644	1	20,3		30 215	1	152	
	2009	293 974	1	21,9	190	56 383	1	160	187
Opolskie	2001	17 607,5	16	2,3		16 476	11	82,9	
	2009	29 680	16	2,2	169	28 761	11	81,7	175
Podkarpackie	2001	30 052	11	4		14 292	15	71,9	
	2009	50 684	11	3,8	169	24 131	15	68,5	169
Podlaskie	2001	18 483,5	14	2,4		15 274	13	76,8	
	2009	30 903	14	2,3	167	25 951	14	73,7	170
Pomorskie	2001	42 780,6	7	5,6		19 662	6	98,9	
	2009	76 243	7	5,7	178	34 267	5	97,3	174
Śląskie	2001	103 548	2	13,6		21 762	2	109	
	2009	175 324	2	13,1	169	37 761	3	107	174
Świętokrzyskie	2001	20 025,9	13	2,6		15 391	12	77,4	
	2009	34 747	13	2,6	174	27 333	12	77,1	178
Warmińsko-mazurskie	2001	21 247	12	2,8		14 878	14	74,8	
	2009	37 076	12	2,8	174	25 970	13	73,8	175
Wielkopolskie	2001	70 358,9	3	9,3		21 017	3	106	
	2009	127 361	3	9,5	181	37 424	4	106	178
Zachodniopomorskie	2001	34 044	9	4,5		20 041	5	101	
	2009	52 389	9	3,9	154	30 939	7	87,9	154

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Produkt krajowy brutto według województw i podregionów w 2001 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Katowice 2003; *Produkt krajowy brutto według województw i podregionów w 2002 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Katowice 2004; *Produkt krajowy brutto według województw i podregionów w 2009 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Katowice 2011.

gdzie wcześniej skoncentrowane były państwowe gospodarstwa rolne i rolnicze spółdzielnie produkcyjne. Niższym poziomem rozwoju charakteryzują się również obszary z dominującym do niedawna przemysłem obronnym, a także regiony historycznie ubogie, o słabo rozwiniętych pozarolniczych działach gospodarki.

Analizując dane zawarte w tabeli 1, można stwierdzić, że szczególnie szybszym tempem wzrostu wyróżniało się województwo mazowieckie, przy czym głównym źródłem tego zjawiska była Warszawa. Wśród województw z dynamiką wzrostu zarówno PKB ogółem, jak i PKB *per capita* przewyższającą średnią dynamikę krajową znalazły się województwa: dolnośląskie, małopolskie, wielkopolskie. W województwach łódzkim i świętokrzyskim wyższa od średniej krajowej była dynamika wzrostu PKB na mieszkańca, w województwie pomorskim nieznacznie wyższa była dynamika wzrostu PKB ogółem w porównaniu ze średnią krajową.

Wskutek wyższej dynamiki wzrostu PKB w stosunku do pozostałych województw swoje pozycje w rankingu poprawiły województwa: dolnośląskie, łódzkie, małopolskie, pomorskie. Mimo wysokiej dynamiki wzrostu swojej konkurencyjnej lokaty nie było w stanie utrzymać województwo wielkopolskie, które przesunęło się z miejsca 3. na 4. Na korzyść zmienił się status województwa warmińsko-mazurskiego, mimo niższej od średniej krajowej dynamiki wzrostu, jednak przewyższającej dynamiki pozostałych województw, jeszcze wolniej się rozwijających.

Rys. 1. Produkt krajowy brutto na mieszkańca w stosunku do średniej krajowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tabeli 1.

Stopień zróżnicowania poziomu rozwoju między województwami obrazuje rys. 1, przy czym wyraźnie odznacza się tzw. ściana wschodnia od reszty kraju. Do bardzo niekorzystnych tendencji należy zaliczyć zwiększenie różnicy poziomów PKB *per capita* między regionem najbiedniejszym – województwem lubelskim a regionem najbogatszym – województwem mazowieckim z 16 128 zł w 2001 r. do 32 732 zł w 2009 r., a więc ponad dwukrotnie. Na podstawie powyższych analiz można sformułować wniosek, że regiony zamożne stają się względnie jeszcze zamożniejsze, a regiony biedne – względnie biedniejsze.

3. Analiza wartości dodanej brutto według rodzajów działalności i województw

Do województw o największym udziale rolnictwa w strukturze wartości dodanej brutto zaliczyć można województwa: podlaskie, lubelskie, wielkopolskie, warmińsko-mazurskie (tab. 2). W województwie podlaskim w 2009 r. udział ten znacznie wzrósł w porównaniu z rokiem 2001 – o 3,3 pkt proc. do ponad 10%; w mniejszym stopniu w województwie warmińsko-mazurskim – do 7,22% kosztem zmniejszenia w strukturze WDB sektora usług. W zasadzie we wszystkich województwach, z wyjątkiem województwa mazowieckiego, zmniejszył się udział sektora usług na korzyść zwiększenia udziału sektora przemysłowego.

Tabela 2. Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności w poszczególnych województwach (w %; województwo = 100)

Województwo	Ogółem (mln zł)		Rolnictwo		Przemysł + budownictwo		Usługi	
	2001	2009	2001	2009	2001	2009	2001	2009
Polska	667 194	1 193 691	3,7	3,6	31,0	32,4	65,3	64,1
Dolnośląskie	52 035	98 142	2,7	1,8	33,4	40,3	63,9	58,0
Kujawsko-pomorskie	32 962	54 844	4,5	5,4	31,8	33,2	63,6	61,5
Lubelskie	27 240	45 390	6,9	6,5	25,1	27,4	68,1	66,1
Lubuskie	15 820	26 975	3,9	4,0	30,0	37,3	66,1	58,7
Łódzkie	41 300	72 747	3,8	4,9	32,5	36,3	63,7	58,8
Małopolskie	48 017	88 422	2,3	2,2	31,0	32,3	66,8	65,6
Mazowieckie	135 654	261 220	3,5	3,1	25,1	21,6	71,4	75,3
Opolskie	15 445	26 373	4,9	4,2	34,7	37,3	60,5	58,6
Podkarpackie	26 362	45037	2,9	2,5	33,2	34,4	63,8	63,1
Podlaskie	16 214	27 460	6,9	10,2	25,5	26,8	67,6	62,9
Pomorskie	37 527	67 748	2,4	2,6	31,4	32,2	66,2	65,2
Śląskie	90 832	155 789	1,2	1,0	39,5	41,2	59,3	57,8
Świętokrzyskie	17 567	30 875	4,9	5,1	32,1	36,8	63,0	58,0
Warmińsko-mazurskie	18 638	32 946	6,2	7,2	27,9	32,7	65,9	60,0
Wielkopolskie	61 719	113 171	6,6	5,3	32,8	36,5	60,6	58,2
Zachodniopomorskie	29 863	46 552	4,2	4,0	26,8	27,9	69,0	68,1

Źródło: jak w tab. 1.

Województwa o wysokim tempie wzrostu WDB ogółem (tab. 3) przeważnie notują wysokie tempo wzrostu WDB w sektorze usług, które stają się czynnikiem napędzającym ze względu na duży udział w strukturze – przykładem może być województwo mazowieckie czy małopolskie. Wyjątkiem jest województwo lubelskie, które – pomimo dużego udziału usług w strukturze WDB (3. pozycja w kraju) – ma niewielki przyrost WDB ogółem, co jest spowodowane niską dynamiką wzrostu WDB sektora usług, zdominowanych przez tzw. usługi nierynkowe (edukacja, służba zdrowia, administracja publiczna).

Tabela 3. Ranking tempa wzrostu wartości dodanej brutto według rodzajów działalności i województw w roku 2009 w stosunku do roku 2001

Województwo	Ogółem		Rolnictwo		Przemysł + budownictwo		Usługi	
	Lokata	2009/2001 (w %)	Lokata	2009/2001 (w %)	Lokata	2009/2001 (w %)	Lokata	2009/2001 (w %)
Polska		178,9		171,5		187,0		175,5
Dolnośląskie	2	188,6	16	123,9	1	227,3	5	171,1
Kujawsko-pomorskie	15	166,4	4	197,5	14	173,3	13	160,7
Lubelskie	14	166,6	10	157,6	10	182,4	11	161,7
Lubuskie	12	170,5	7	173,7	2	211,7	16	151,6
Łódzkie	7	176,1	2	227,6	6	196,4	9	162,7
Małopolskie	3	184,1	8	175,3	7	191,9	2	180,8
Mazowieckie	1	192,6	9	173,0	15	165,3	1	203,1
Opolskie	11	170,8	12	147,5	9	183,6	8	165,3
Podkarpackie	10	170,8	14	145,7	13	177,0	6	168,8
Podlaskie	13	169,4	1	250,5	12	178,5	14	157,6
Pomorskie	5	180,5	5	194,8	8	185,1	3	177,9
Śląskie	9	171,5	15	132,3	11	179,2	7	167,2
Świętokrzyskie	8	175,8	6	184,3	5	201,6	10	161,9
Warmińsko-mazurskie	6	176,8	3	207,2	3	207,2	12	161,0
Wielkopolskie	4	183,4	11	147,8	4	204,0	4	176,0
Zachodniopomorskie	16	155,9	13	147,1	16	162,2	15	154,0

Źródło: jak w tab. 1.

Województwa o dużym potencjale wytwórczym, które mają największy udział w strukturze wytwarzania WDB ogółem w skali kraju, mają również największy udział w wytwarzaniu WDB w sektorze przemysłowym i usług – są to województwa: mazowieckie, dolnośląskie, śląskie, wielkopolskie (tab. 4). Województwa mazowieckie i wielkopolskie mają też duże znaczenie w produkcji WDB w sektorze rolnictwa w skali kraju (mimo małego znaczenia tego sektora w strukturze WDB tych województw). Może to świadczyć o wysokiej intensywności produkcji w tym sektorze, co zbliża charakter gospodarki w tych województwach do gospodarek krajów wysokorozwiniętych, takich jak Holandia, Francja czy Belgia.

Tabela 4. Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności i województw w Polsce (w %; Polska = 100)

Województwo	Ogółem		Rolnictwo		Przemysł + budownictwo		Usługi	
	2001	2009	2001	2009	2001	2009	2001	2009
Polska	100	100	100	100	100	100	100	100
Dolnośląskie	7,8	8,2	5,7	4,1	8,4	10,2	7,6	7,4
Kujawsko-pomorskie	4,9	4,6	6,0	7,0	5,1	4,7	4,8	4,4
Lubelskie	4,1	3,8	7,6	6,9	3,3	3,2	4,3	3,9
Lubuskie	2,4	2,3	2,5	2,5	2,3	2,6	2,4	2,1
Łódzkie	6,2	6,1	6,4	8,5	6,5	6,8	6,0	5,6
Małopolskie	7,2	7,4	4,4	4,5	7,2	7,4	7,4	7,6
Mazowieckie	20,3	21,9	19,0	19,2	16,5	14,6	22,2	25,7
Opolskie	2,3	2,2	3,0	2,6	2,6	2,5	2,1	2,0
Podkarpackie	4,0	3,8	3,1	2,7	4,2	4,0	3,9	3,7
Podlaskie	2,4	2,3	4,5	6,6	2,0	1,9	2,5	2,3
Pomorskie	5,6	5,7	3,6	4,1	5,7	5,6	5,7	5,8
Śląskie	13,6	13,1	4,5	3,5	17,3	16,6	12,4	11,8
Świętokrzyskie	2,6	2,6	3,5	3,7	2,7	2,9	2,5	2,3
Warmińsko-mazurskie	2,8	2,8	4,6	5,6	2,5	2,8	2,8	2,6
Wielkopolskie	9,3	9,5	16,4	14,1	9,8	10,7	8,6	8,6
Zachodniopomorskie	4,5	3,9	5,1	4,4	3,9	3,4	4,7	4,1

Źródło: jak w tab. 1.

4. Analiza wartości dodanej brutto na jednego pracującego według rodzajów działalności i województw

W roku 2009 w porównaniu z rokiem 2001 zaobserwować można bardzo znaczny spadek zatrudnienia w sektorze rolnictwa we wszystkich województwach, a w niektórych o ponad 50%. Do takich należą województwa: dolnośląskie (–55%), lubuskie (–52%), małopolskie (–62%), opolskie (–53%), podkarpackie (–64%), śląskie (–68%) i świętokrzyskie (–51%). Jednocześnie we wszystkich województwach nastąpił wzrost zatrudnienia w sektorze usług, przy czym największą dynamikę wzrostu osiągnęły województwa: mazowieckie (21%), małopolskie i wielkopolskie (po 18%), pomorskie (14%) i dolnośląskie (13%).

Jak wynika z tabeli 5, największym udziałem zatrudnionych w rolnictwie w strukturze pracujących w gospodarce narodowej w 2009 r. charakteryzują się województwa: lubelskie, podlaskie i świętokrzyskie przy jednocześnie niższych w kraju wskaźnikach zatrudnienia w sektorze usług.

Województwa o najwyższym udziale pracujących w rolnictwie w strukturze pracujących jednocześnie wykazują najniższe wskaźniki wartości dodanej brutto na jednego pracującego ogółem, mimo najwyższej dynamiki wzrostu WDB na jednego pracującego w roku 2009 w porównaniu z rokiem 2001 (tab. 6). Bardzo wysoka

Tabela 5. Struktura pracujących w gospodarce narodowej według rodzajów działalności i województw w latach 2001 i 2009 (w %; województwo = 100)

Województwo	Ogółem (w tys.)		Udział pracujących w rolnictwie		Udział pracujących w przemyśle i budownictwie		Udział pracujących w sektorze usług	
	2001	2009	2001	2009	2001	2009	2001	2009
Polska	14671	13449	29	16	25	28	45	56
Dolnośląskie	975	981	17	7	30	32	54	61
Kujawsko-pomorskie	733	687	27	17	27	30	45	53
Lubelskie	959	760	53	37	14	18	33	45
Lubuskie	317	309	18	9	29	33	53	58
Łódzkie	1046	937	33	20	26	29	41	50
Małopolskie	1299	1121	37	16	22	27	41	57
Mazowieckie	2310	2257	26	14	21	20	53	66
Opolskie	352	310	30	16	27	32	43	53
Podkarpackie	926	667	48	24	20	28	32	48
Podlaskie	485	409	47	34	16	20	37	46
Pomorskie	719	737	16	8	30	31	55	61
Śląskie	1686	1593	13	4	37	38	51	58
Świętokrzyskie	580	452	50	32	18	24	32	45
Warmińsko-mazurskie	440	412	27	16	26	30	47	54
Wielkopolskie	1308	1310	27	16	29	32	44	52
Zachodniopomorskie	536	508	16	9	27	27	57	64

Źródło: jak w tab. 1.

Tabela 6. Wartość dodana brutto na jednego pracującego według rodzajów działalności i województw w 2009 r. (w tys. zł) oraz dynamika zmian w roku 2009 w stosunku do roku 2001 (w %)

Województwo	Ogółem		Rolnictwo		Przemysł + budownictwo		Usługi	
	2009	2009/2001	2009	2009/2001	2009	2009/2001	2009	2009/2001
Polska	88,76	195	19,91	346	102,32	183	65,28	155
Dolnośląskie	100,04	187	23,82	276	125,81	209	63,49	151
Kujawsko-pomorskie	79,83	177	25,24	336	88,69	169	62,98	147
Lubelskie	59,72	210	10,61	288	88,96	181	59,46	147
Lubuskie	87,30	175	38,32	361	99,57	191	62,38	141
Łódzkie	77,64	197	18,79	412	96,28	197	61,74	147
Małopolskie	78,88	213	10,50	458	95,11	181	59,52	153
Mazowieckie	115,74	197	25,50	323	122,69	177	79,18	168
Opolskie	85,07	194	22,57	317	100,26	177	61,07	155
Podkarpackie	67,52	237	7,13	409	83,75	178	57,24	154
Podlaskie	67,14	201	20,20	414	90,99	170	61,53	149
Pomorskie	91,92	176	28,36	360	95,78	173	63,16	156
Śląskie	97,80	182	21,46	408	106,38	183	62,87	156
Świętokrzyskie	68,31	226	11,09	374	106,31	196	59,54	149
Warmińsko-mazurskie	79,97	189	35,51	371	88,41	191	59,32	150
Wielkopolskie	86,39	183	28,81	247	98,11	186	64,94	149
Zachodniopomorskie	91,64	164	41,36	280	94,04	171	67,62	144

Źródło: jak w tab. 1.

dynamika wzrostu WDB na jednego pracującego w sektorze rolnictwa (w szczególności w województwie małopolskim i śląskim) jest rezultatem odejścia znacznej liczby pracujących z tego sektora, w mniejszym stopniu zaś zwiększenia wartości nowo wytworzonej w wyniku działalności produkcyjnej. Dodatkowo województwa o wysokiej dynamice wzrostu WDB w rolnictwie startowały z bardzo niskich pozycji – np. województwo podkarpackie osiągnęło ponadczterokrotny wzrost, ale z poziomu 1,74 tys. zł do 7,3 tys. zł.

Do województw o wskaźniku WDB na jednego pracującego ogółem powyżej średniej krajowej należą: mazowieckie (129% wartości dla całego kraju), zachodniopomorskie (123%), śląskie (18%), dolnośląskie (117%), pomorskie (115%), lubuskie (110%), wielkopolskie (104%).

5. Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych analiz można dokonać następujących ocen:

1. Ponad 50% PKB wytwarzają zaledwie cztery województwa: mazowieckie, śląskie, wielkopolskie, dolnośląskie. Województwa te należą do regionów o największej dynamice wzrostu PKB *per capita*. W województwach tych występuje również największa wartość dodana brutto na jednego pracującego ogółem. Niski jest udział zatrudnienia w rolnictwie, chociaż WDB na jednego pracującego w rolnictwie przewyższa średnią krajową.

2. W regionach o niskim tempie wzrostu PKB *per capita* sektor rolnictwa jest sektorem znaczącym w strukturze wytwarzanej wartości dodanej brutto oraz w zatrudnieniu (województwa: lubelskie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, w mniejszym stopniu podkarpackie). Stagnację gospodarczą pogłębia niska wydajność tego sektora, WDB na jednego pracującego jest bowiem znacznie poniżej średniej krajowej (z wyjątkiem województwa warmińsko-mazurskiego i podlaskiego), podobnie zresztą jak w przypadku pozostałych sektorów gospodarki. Skutkiem tego jest pogłębianie się rozwarstwienia, które przejawia się tym, że i tak mały udział województw słabiej rozwiniętych w strukturze ogólnokrajowej wytworzonego PKB nadal się pomniejsza.

3. Wyzwaniem stojącym przed NPR na lata 2007-2013 było zmniejszenie różnic w poziomie rozwoju między regionami dzięki podnoszeniu konkurencyjności regionów uboższych – w sposób nienaruszający jednak fundamentów wzrostu dotychczasowych liderów. Cel ten jednak nie został zrealizowany, doszło nawet do pogłębienia dysproporcji w rozwoju między poszczególnymi regionami.

Literatura

- Chądzyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z., *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2007.
- Klamut M. (red.), *Konkurencyjność regionów*, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 1999.

- Klasik A., *Strategia konkurencyjna regionu*, [w:] A. Klasik, Z. Ziolo (red.), *Problemy transformacji struktur regionalnych i konkurencyjność regionów w procesie integracji europejskiej*, Wyd. Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2002.
- Noga M., *Makroekonomia*, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2000.
- Pietrzyk I., *Konkurencyjność regionów w ujęciu Komisji Europejskiej*, [w:] M. Klamut, L. Cybulski (red.), *Polityka regionalna i jej rola w podnoszeniu konkurencyjności regionów*, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2000.
- Produkt krajowy brutto według województw i podregionów w 2001 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Katowice 2003.
- Produkt krajowy brutto według województw i podregionów w 2002 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Katowice 2004.
- Produkt krajowy brutto według województw i podregionów w 2009 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Katowice 2011.
- Projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013*, Warszawa 2005.
- Strzelecki Z., *Gospodarka regionalna i lokalna*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Winiarski B., *Czynniki konkurencyjności regionów*, [w:] M. Klamut (red.), *Konkurencyjność regionów*, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 1999.

STRUCTURE OF ECONOMIC ACTIVITY AND REGION COMPETITIVENESS

Summary: The main objective of this paper is to analyze and evaluate the structure of economic activities as one of the most important factors of regional competitiveness. This goal was realized through the regional characteristics of the voivodeship-level indicators of employment structure by sector, the structure of gross value added by sector and an analysis of gross value added per employee by sector.

Keywords: competitiveness of the region, the structure of gross value added.